

IO1: PROGRAMA

PASIŪLYMAI PROGRAMAI TRUMPOJI VERSIJA, SKIRTA MOKYTOJAMS

Taikaus švietimo kompetencijų sistema ankstyvojo ugdymo mokytojams

* Išsamesnę šios ataskaitos versiją galima gauti el. p. jana.goldberg@johanniter.de

Atsisakymas

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

Autorių teisės

Medžiaga nekomerciniams tikslams gali būti naudojamos pagal „Creative Commons“ licenciją „Erasmus+“ projektas „Taikus švietimas patyčių prevencijai vaikystėje“ (angl. „Peace education in early childhood to prevent bullying“, Nr. 2019-1-DE02-KA202-006124) buvo finansuojamas remiant Europos Komisijai ir Vokietijos nacionalinei „Erasmus+“ agentūrai. Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

Bendras projekto „**Taikus švietimas patyčių prevencijai vaikystėje**“ (toliau – PEEC) tikslas – atkreipti dėmesį į taikų švietimą kaip į lygybės, įvairovės, įtraukties skatinimą, smurto bei patyčių prevenciją ankstyvajame ugdyme ir parengti profesionalų mokymo kursą, skirtą ankstyvojo ugdymo ir globos (ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros) mokytojams.

Intelektinis produktas Nr. 1 (toliau – IP1) pristato programą, skirtą ikimokyklinio ugdymo mokytojų profesinių kompetencijų tobulinimui taikaus švietimo srityje, kaip priemonę, padėsiančią skatinanti lygybę, įvairovę ir įtrauktį bei užkirsti kelią smurtui ir patyčioms ankstyvajame vaikų ugdyme.

Ši trumpoji ES ataskaitos versija buvo parengta **remiantis keturiomis nacionalinėmis ataskaitomis (Vokietijos, Ispanijos, Lietuvos, Kroatijos)**. Programoje siekiama **pateikti konkrečių pasiūlymų, rekomendacijų ir gairių plėtojant ugdymo planą**, kuriame pagrindinis dėmesys būtų skiriamas taikiam švietimui kaip priemonei, padėsiančiai skatinti lygybę, įvairovę ir įtrauktį bei užkirsti kelią smurtui ir patyčioms ankstyvajame ugdyme.

PAGRINDINIAI REZULTATAI

Nacionalinės ataskaitos buvo parengtos remiantis **internetine** mokytojų, sprendžiančių taikaus ugdymo klausimus klasėse, **apklausa** ir interviu su ekspertais, atsakingais už taikų švietimą ir smurto bei patyčių prevenciją, duomenimis.

Apklausų ir interviu rezultatai parodė, kad praktiškai visose tirtose šalyse yra nacionalinės gairės, kurios parodo, kokių priemonių reikia imtis patyčių ir smurto atvejais bei jų prevencijai tarp vaikų ir jaunimo. **Tačiau ikimokyklinio amžiaus vaikų smurto klasėje tyrimų nepakanka. Taip pat tirtose šalyse nėra nacionalinės taikaus ugdymo politikos.** Nors trūksta išteklių ir konkrečios politikos, pristatyta 11 praktikų: 2 iš Kroatijos, 2 iš Lietuvos, 3 iš Ispanijos ir 4 iš Vokietijos (detaliau pristatoma išsamioje ataskaitoje).

Apklausoje rezultatai atskleidžia **įgūdžius, kuriuos atviri taikaus ugdymo ir patyčių prevencijos švietimo išteklių turėtų gilinti**. Yra trys svarbiausi ramsčiai – tai nepriklausomumas, įvairumas ir dalyvavimas. Šie įgūdžiai ugdomi „atpažįstant, iliustruojant ir pateikiant pavyzdžius“, „sukuriant viziją“, ir „iš naujo apibrėžiant koncepcijas“, todėl tikslinė grupė jas labiausiai vertina.

Pasirinkdami tinkamiausias medijas, skirtas taikaus ugdymo ir patyčių prevencijos mokymams, tiriamieji nurodė infografiją ir skaidres. Taip pat jie pageidauja naudotis atvirais švietimo ištekliais (AŠI), spausdintais darbo lapais, animuotais pristatymais, interneto nuorodų sąrašais.

Kiti pasiūlymai: garsių žmonių, turinčių atitinkamą išsilavinimą, paskaitos; garsių žmonių citatos; nebaigtos istorijos, kad vaikai galėtų nuspręsti, kaip jas baigti; pasakojimai ir scenarijai, kurie padės mokiniams parengti pristatymus.

Kasdieninės gyvenimo problemos, pasakojimai, istorijų ir atvejų analizė, grupinis darbas, vaidmenų atlikimas, mokytojų nuomone, yra **tinkamiausi metodai, skirti taikaus ugdymo ir patyčių prevencijos klausimų sprendimui**.

Paklaustus, **kokios trukmės mokymų programos** jie tikisi, buvo atsakyta, kad programa turi būti ne ilgesnė nei 25 valandos.

Virtualios grupių diskusijos ir seminarai yra **tinkamiausios mokymosi formos** informacijos gavimui, idėjoms ar koncepcijoms. Straipsniai knygose ir žurnaluose taip pat yra pageidaujami. **Kritinis mąstymas, vaidmenų žaidimai, modeliavimas** – tinkamiausi ir geriausi metodai mokantis demonstravimo ir stebėjimo būdu bei gilinant įgūdžius, lavinant techniką ir skatinant mąstymo procesus. Tinkamiausios galimybės siekiant gilesnio supratimo – **ugdantys mokymų vadovai, darbo instrukcijos ir mentorai**. **Seminaras** yra pasirinktas kaip realiausia galimybė, padėsianti pasiekti įvairius mokymosi tikslus.

Pagrindiniai susirūpinimą keliantys klausimai kalbant apie taikaus švietimo ir patyčių prevencijos kursą ir raktiniai žodžiai, kuriuos nustatėme atsižvelgdami į nurodytas problemas, yra šie: *kaip suvaldyti vaikų pyktį; per daug teorijos ar diskusijų; nepakankamas prisitaikymas prie mokytojų ar mokinių amžiaus; per ilga trukmė; per brangu; įtraukti patarimus, kaip gauti tėvų pagalbą namuose.*

Apklaustųjų pasiūlymai ir raktiniai žodžiai, skirti PEEC komandai, siekiančiai suprojektuoti mokytojams kursus, palengvinančius taikų ugdymą ir skatinančius patyčių prevenciją, yra šie: *padaryti jį paprastą, aiškų ir kiek įmanoma praktiškesnį (paremtą pavyzdžiais ir atvejų analize); įtraukti lanksčią veiklą bei išteklius, kuriuos būtų galima pritaikyti klasėje (ar net pateikti paprastus patarimus, ką reikia pakeisti klasėje).*

PASIŪLYMAI PEEC PROGRAMAI

Gauti rezultatai leido PEEC komandai sukurti teorinę taikaus ugdymo kompetencijų sistemą, skirtą ankstyvojo ugdymo pedagogams, kuri informuos apie rengiamą PEEC profesionalaus mokymo kursą ir priemonių rinkinį, padėsiantį mokytojams užkirsti kelią smurtui ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros klasėse.

Siūloma PEEC kompetencijos sistemą formuoti taip:

Kvalifikacijos pavadinimas ECVET taškai EQF lygis NQF lygis	PEEC				Bendras valandų skaičius	ECVET taškai
	KROATIJA 5	VOKIETIJA 5	LIETUVA 5	ISPANIJA 5		
	Vienetai					
Moduliai (pavyzdžiai)	1 modulis . Įvada				15	0,5
	2 modulis. Dalyvavimas ECEC				35	1
	3 modulis. ECEC priklausomybė				35	1
	4 modulis. ECEC įvairovė				35	1
	5 modulis. Taikus gyvenimas				35	1
	6 modulis. Taikos kūrimas				35	1

Atsižvelgdami į mokymosi rezultatus, kurių tikimės iš besimokančiųjų, mes sutelkėme dėmesį į penktą EQF 5 lygį. Reikalaujama, kad mokymų dalyviai turėtų pagrindinių žinių ir specialių įgūdžių, kad galėtų atsakingai ir savarankiškai valdyti mokymosi veiklą. Programą iš viso sudaro 190 mokymosi (kontaktinių ir savarankiško darbo) valandų, suskirstytų į šešis mokymosi vienetus, atitinkančius 5,5 ECVET taško.

Remiantis apklausos rezultatais, pradinis galimų žinių, įgūdžių ir požiūrių (atsakomybės ir savarankiškumo) rinkinys, susidedantis iš šių mokymosi modulių:

MODULIS	ŽINIOS	ĮGŪDŽIAI	ATSAKOMYBĖ IR SAVARANKIŠKUMAS
---------	--------	----------	-------------------------------

<p>1. KODĖL TAIKUS UGDYMAS TURĖTŲ PRASIDĖTI ANKSTYVOJOJE VAIKYSTĖJE? (įvadas)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Žinoti tarptautines švietimo gairės (UNESCO ir JT). - Suprasti, kaip vystosi smegenys ankstyvojoje vaikystėje. - Suprasti socialinį vystymąsi ankstyvaisiais metais. - Skirti tradicinį ugdymą nuo šiuolaikinio ankstyvojo ugdymo. - Nustatyti taikaus ir vertybinio ugdymo ryšį. - Suprasti, kad pagrindinius asmenybės ugdymo ypatumus ankstyvajame vaikų amžiuje sudaro savimonės ir vertybių hierarchijos formavimas. 	<ul style="list-style-type: none"> - Parodyti, kaip formuoti vaiko asmenybę. - Gebėti paaiškinti, kodėl ankstyvasis vaikų ugdymas yra nepaprastai svarbus taikos švietimui. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ankstyvojo vaikų ugdymo reikšmė. - Tikėjimas, kad švietimas nuo ankstyvojo amžiaus yra pagrindinis taikos kūrimo klausimas.
<p>2. DALYVAVIMAS ANKSTYVAJAME UGDYME</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Apibrėžti įvairius dalyvavimo tipus. - Išvardyti ir išdiskutuoti svarbias dalyvavimo koncepcijas ir teorijas. - Atskirti skirtingas dalyvavimo priemones ir formas asmeniniame, socialiniame ir aplinkos lygmenyse. - Atpažinti, iliustruoti ir pateikti įvairių dalyvavimo formų pavyzdžių socialiniame ir aplinkos lygmenyse. - Išsiaiškinti dalyvavimo kliūtis ir paramos veiksnius. 	<ul style="list-style-type: none"> - Įrodyti, kodėl kai kurios dalyvavimo formos yra teigiamos, o kitos kenkia individui, visuomenei ir aplinkai. - Sukurti dalyvavimo viziją, pagrįstą pagrindinėmis koncepcijomis, susijusiomis su visais dalyvavimo lygiais. 	<ul style="list-style-type: none"> - Visų dalyvavimo formų reikšmė. - Tikėjimas, kad įsitraukimas į dalyvavimo procesą prisideda prie taikos kūrimo. - Atsakingumas už savo dalyvimą ir jo pasekmes.

MODULIS	ŽINIOS	ĮGŪDŽIAI	ATSAKOMYBĖ IR SAVARANKIŠKUMAS
3. TARPUSAVIO PRIKLAUSOMYBĖ ANKSTYVAJAME UGDYME	<ul style="list-style-type: none"> - Apibrėžti vidinę, socialinę ir taikios aplinkos tarpusavio priklausomybę. - Išvardyti ir išdiskutuoti svarbias sąvokas ir teorijas, paaiškinančias tarpusavio priklausomybę. - Identifikuoti tarpusavio priklausomybių mechanizmą ir išskirti tarpusavio priklausomybių priežastis ir padarinius visose trijose taikos dimensijose. 	<ul style="list-style-type: none"> - Atpažinti, iliustruoti ir pateikti įvairių formų tarpusavio priklausomybės asmeniniame, socialiniame ir aplinkos lygmenyse pavyzdžių. - Atskirti pageidautinas tarpusavio priklausomybės formas nuo kenksmingų, egzistuojančių asmeniniu, socialiniu ir aplinkos lygmenimis. - Įrodyti, kodėl kai kurios egzistuojančios tarpusavio priklausomybės yra pageidautinos, o kitos - kenksmingos asmeniui, visuomenei ir aplinkai. - Paaiškinti, kokias tarpusavio priklausomybės formas jie nori pamatyti asmeniniame, tarpasmeniniame ir aplinkos lygmenyse. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tikėjimas, kad jų gerovė priklauso nuo kitų gyvų būtybių ir aplinkos gerovės. - Faktas, kad pasaulį dalijasi visos gyvos būtybės, egzistuojančios aplinkoje, reikšmė.
4. ĮVAIROVĖ ANKSTYVAJAME UGDYME	<ul style="list-style-type: none"> - Apibrėžti įvairovę vidiniu, socialiniu ir aplinkos aspektu. - Įvardyti ir aptarti svarbias sąvokas ir teorijas, paaiškinančias įvairovę. 	<ul style="list-style-type: none"> - Parodyti įvairovės vertę pasaulyje. - Iliustruoti įvairovės formas pateikiant konkrečių asmeninio, socialinio ir aplinkos lygmens pavyzdžių. - Atskirti esamas problemas, susijusias su įvairove, nuo teigiamų pokyčių ir sėkmės istorijų. - Paaiškinti, kaip jie nori gyventi kartu su kitais gyvais organizmais, kurie skiriasi nuo mūsų. 	<ul style="list-style-type: none"> - Unikali tapatybės reikšmė. - Kiekvieno žmogaus unikalumo reikšmė. - Asmeninio, socialinio gyvenimo ir aplinkos reikšmė.

MODULIS	ŽINIOS	ĮGŪDŽIAI	ATSAKOMYBĖ IR SAVARANKIŠKUMAS
5. TAIKUS GYVENIMAS (veiklos kompetencija)	<ul style="list-style-type: none"> - Apibrėžti nesmurtinį bendravimą (ištirti jų gyvenimą per ne prievartos objektyvą ir nustatyti, kurios jų mintys, požiūriai ir elgesys yra smurtiniai ar kenksmingi gyvoms būtybėms ir aplinkai). - Suprasti grupės dinamiką ir pritaikyti ją taikiai dirbant komandoje. - Įsivertinti ir pakeisti savo kultūrinius prietarus ir šališkumą. 	<ul style="list-style-type: none"> - Analizuoti vidinius ir tarpasmeninius konfliktus siekiant suprasti poreikius ir problemas. - Suvokti vidinių ir tarpasmeninių konfliktų transformavimo kelio struktūrą, seką ir stebėjimą. - Taikiai gyventi įvairių rūšių ir kultūrų aplinkoje. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sąžiningumas ir pozityvus mąstymo praktikavimas. - Savo vietos Žemės bendruomenėje radimas ir užėmimas, siekiant įvertinti ir švęsti įvairiapusių unikalių tapatybių pasaulį ...
6. TAIKOS KŪRIMAS (veiklos kompetencija)	<ul style="list-style-type: none"> - Kartu su kitomis suinteresuotomis šalimis analizuoti kontekstus ir konfliktus. - Nustatyti pagrindinius mokymosi rezultatus, paremtus poreikiais, sėkmėmis ir nesėkmėmis, ir pritaikyti išmoktas pamokas praktikoje. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sąžiningai įvertinti savo sugebėjimą keistis. - Bendrai kurti poreikiais pagrįstą ir įtraukiančią intervencijos logiką, tikslus ir nesmurtines pokyčių strategijas. - Per visą intervencijos laiką skaidriai stebėti ir vertinti savo taikos intervencijas. - Organizuoti smurto prevencijos veiklas. - Įtraukiant visas suinteresuotas šalis kurti taiką derybomis ir tarpininkavimu. - Stebėti smurto lygį konkrečiame kontekste. - Sukurti pagrindinius ankstyvo perspėjimo ir reagavimo į smurtą mechanizmus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Taiki konkretaus konflikto transformacija. - Supratimą apie neteisybę ir priespaudą didinimas. - Pagalba besimokančiajam konsoliduojant ir sustiprinant pilietinės visuomenės iniciatyvas ir institucijas, prisidedančias prie taikos palaikymo ir susijusias su ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros darbu. - Supratimą apie taikos reikšmę didinimas.